

УДК 338.48

Гритчук Г. В.
*кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов і країнознавства
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника*

Філюк С. М.
*кандидат географічних наук, доцент,
доцент кафедри туризмознавства і краєзнавства
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника*

Hrytchuk Halyna
*Candidate of Psychological Sciences, Professor,
Professor of Foreign Languages and Regional Studies Department
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*

Filiuk Svitlana
*Candidate of Geographical Sciences, Professor,
Professor of Tourism Studies and Local History Department
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*

СУЧАСНИЙ СТАН СВІТОВОГО ТУРИЗМУ ЯК РУШІЙНОЇ СИЛИ ЗРОСТАННЯ РІВНЯ КОТИРУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ

Анотація. В умовах впливу процесів глобалізації економічного, політичного, культурного та соціального середовищ міжнародний туризм стає однією з найбільш високодохідних галузей, що динамічно розвивається. Міжнародний туризм займає в системі міжнародних господарських відносинах особливе місце завдяки власному унікальному та універсальному впливу на розвиток міжнародної спільноти. Це не тільки фактор, який збільшує приплив іноземної валюти в країні, стимулює процес диверсифікації економіки, а й один з основних видів розвитку міжнародних відносин між країнами світу. Щоби сформувати репутацію туристичної держави, Україна має пройти тривалий шлях, що включає в себе комплекс коректних змін і рішень. Звідси виникає доцільність вивчити досвід інших країн, оскільки такий аналіз є досить актуальним як для українських туроператорів, так і для формування стратегії розвитку українського туризму загалом.

Ключові слова: туризм, міжнародний туризм, економіка, статистика, тенденції, розвиток, готівка, туристи.

Вступ та постановка проблеми. Туризм займає значне місце в міжнародних відносинах. Міжнародний туризм є не тільки популярним видом відпочинку, а й сферою світової економіки, що активно розвивається. Світовий туристичний ринок переживає кращі роки:

багато країн змогли знайти свої унікальні ресурси для залучення туризму в країну. Україна, на жаль, маючи багату ресурсну базу, ще не досягла максимально можливого рівня надання туристичних послуг іноземним туристам.

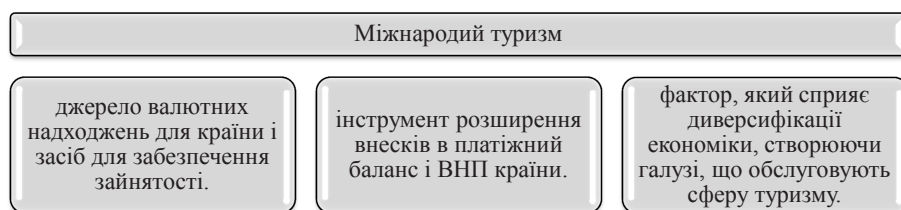

Рис. 1. Поняття міжнародного туризму згідно з перевагами для економіки країн

Джерело: сформовано авторами на основі [2]

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізом міжнародного туризму в контексті досвіду, проблем та перспектив щодо українського ринку туристичних послуг займалися такі науковці, як: А.Ю. Парфіненко, І.С. Гордієнко, О.Є. Шайда, М.П. Мальська, Н.В. Антонюк, Н.М. Ганич, Н.П. Карачина, О.О. Савицька та інші.

Метою дослідження є аналіз особливостей розвитку і стану міжнародного туризму різних країн в умовах впливу сучасних тенденцій для визначення проблем та формування перспектив для української туристичної галузі.

Результати дослідження. У 4 статті Закону України «Про туризм» встановлено, що до міжнародного туризму належать: в'їзний туризм – подорожі в межах України осіб, які постійно не проживають на її території, та виїзний туризм – подорожі громадян України та осіб, які постійно проживають на території України, до іншої країни [1].

Поняття міжнародного туризму можна розглянути з боку економічних переваг (рис. 1).

Міжнародний туризм входить до числа найбільших експортних галузей. Внесок туризму у світовий ВВП в 2017 році становив 8,3 трлн. дол. – 10,4% від його загального обсягу (згідно з дослідженням Всесвітньої ради з туризму та подорожей) [2].

За даними дослідження, туристична індустрія Азіатсько-Тихоокеанського регіону забезпечила внесок в обсязі 2,7 трлн. дол., Північної і Південної Америки – 2,2 трлн. дол., Європи – 2,1 трлн. дол., Африки та Близького Сходу – 402 млрд. дол. Найбільше зросли вкладення у світовий ВВП Китаю, США, Індії та Мексики. А згідно з прогнозами, до 2028 року внесок туризму у світовий ВВП становитиме вже 12,5 трлн, або 11,7% від загального обсягу [2].

Міжнародний туризм у світі вкрай нерівномірний, що пояснюється насамперед різними рівнями соціально-економічного розвитку країн і регіонів. Найбільший розвиток міжнародний туризм отримав у західноєвропейських країнах. На частку цього регіону доводиться понад 70% світового туристичного ринку і близько 60% валютних надходжень. Приблизно 20% припадає на Америку, менше 10% – на Азію, Африку і Австралію разом [3].

Туризм також надає потужний вплив на національну економіку країн і є найважливішим каталізатором швидкого економічного зростання багатьох країн, що розвиваються, оскільки є каналом перерозподілу валового внутрішнього продукту між багатьма країнами, що не полягає в імпорті товарів і послуг. Багато високорозвинених країн Заходу, таких як Швейцарія, Австрія, Франція, значну частку свого добробуту побудували на доходах від туризму. Тому міжнародний туризм відіграє все помітнішу роль у світовій економіці.

Для багатьох країн міжнародний туризм є:

1. Одним із найважливіших джерел валютних надходжень.
2. Фактором, який стимулює зростання платіжного балансу.

3. Потужним приводом розвитку і диверсифікації безлічі галузей (у зв'язку з цим виникають не тільки цілі підприємства, а й окремі галузі, які обслуговують сферу туризму) [4].

Туризм стимулює господарську діяльність країн – збільшуються доходи підприємств туристичної індустрії, стимулюється розвиток сфери сервісу,

підвищується попит на товари і послуги певної країни або регіону, зростає товарообіг. Це приводить до створення додаткового попиту з боку туристів на різні товари і послуги, в тому числі на сувенірну продукцію, вироби кустарного виробництва, довідники, карти та ін. [5]. Це ще раз підтверджує, що туризм має прямий і непрямий вплив на національну економіку багатьох країн світу.

Головною особливістю розвитку сучасного туризму є потреба у створенні особливого туристичного продукту, який би відповідав потребам туристів, що постійно змінюються і розвиваються, і міг би швидко адаптуватися до політичних, економічних та інших факторів світового розвитку та до сучасних стратегічних напрямів міжнародного туризму (рис. 2).

Рис. 2. Основні напрями розвитку міжнародного туризму

Статистичні дані Всесвітньої туристської організації свідчать про те, що спостерігається активне зростання туристичних потоків і доходів від міжнародного туризму: в 2015 р міжнародні туристські потоки становили 1195 млн., а в 2017 р. – 1326 млн. За прогнозом до 2020 р. міжнародні туристські прибуття в усьому світі досягнуть 1561 млн., а до 2030 року – 1809 млн [рис. 3]. Дані схеми 3 наочно свідчать про стійке зростання загальносвітових туристських показників. За аналізований період обсяг туристичних потоків у середньому збільшився на 4,8%, а надходження від туристичного сектора – на 5,4% [2].

Виходячи з вищезазначеного, можна дійти висновку про те, що спостерігається гостра конкурентна боротьба між країнами (регіонами) за споживача туристичних послуг, який стає головним інвестором [6]. Також можна стверджувати про стійкість цього сектору економіки під час глобальної економічної кризи, що підтверджується щорічними позитивними прогнозами експертів Всесвітньої туристської організації. У зв'язку з цим значення і роль міжнародного туризму для багатьох країн (регіонів) неухильно зростає.

Україна має вагомий об'єктивний передумови, щоб увійти до найрозвиненіших у туристичному відношенні країн світу. Це можливо завдяки вдалому географічному розташуванню, значному туристично-рекреаційному потенціалу, розвиненій мережі транспортних сполучень, великій кількості архітектурних та історичних пам'яток тощо.

Наявність необхідної кількості готелів, кафе, барів, ресторанів, різноманітних розважальних закладів є необхідною умовою розвитку туризму, і натеper у значній час-

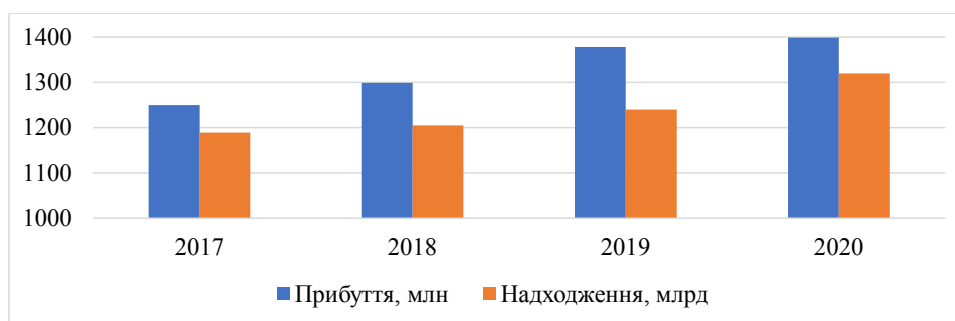

Рис. 3. Кількість міжнародного прибуття, грошових надходжень та середні витрати, 2017–2018 рр. та прогноз на 2018–2020 рр.

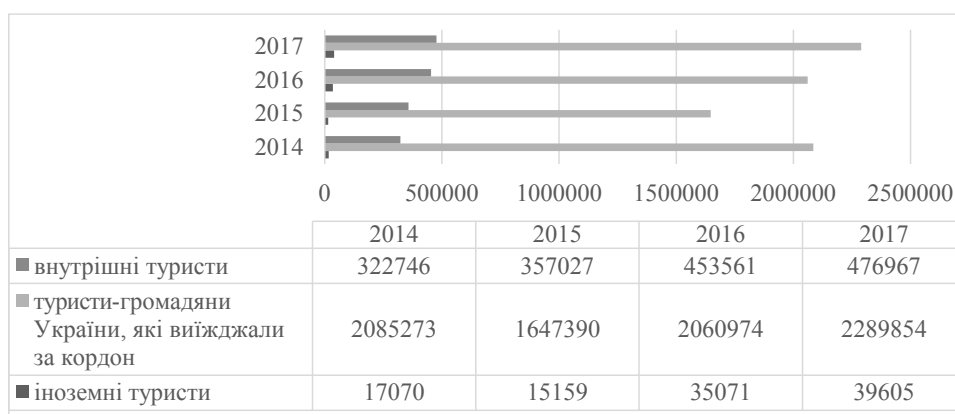

Рис. 4. Кількість туристів, що обслуговуються туроператорами та турагентами [10]

тині регіонів України є достатня кількість вищезазначених установ [7]. Проте є проблема, котра значною мірою гальмує розвиток міжнародного туризму: високі ціни на туристичні послуги не завжди збігаються із належним забезпеченням умов відпочинку.

В Україні є велика кількість курортів, на котрих лікування відбувається природними ресурсами, до них належать мінеральні води, лікувальні грязі та озокерит, соляні печери, природні комплекси із сприятливими кліматичними умовами, придатні для використання у профілактиці, лікуванні та організації відпочинку. Проте головною перешкодою на шляху іноземних туристів на курорти України є відсутність належного сервісу.

Україна також багата великою кількістю історико-архітектурної спадщини. Замки, фортеці та монастирі в давнину були найбільшими за розмірами спорудами у населених пунктах [8]. В Україні є також багато музеїв, котрі щоденно приваблюють велику кількість туристів, іноземних у тому числі, котрі прагнуть збагатити свій світогляд. Серед країн Європи Україна включена у першу десятку за кількістю й багатством музейних збірок [9].

Всі вищеперераховані елементи не тільки формують культурологічну базу країни, а й сприяють розвитку українського туризму і зростанню надходжень до державного бюджету країни (спостерігається значне підвищення кількості туристів, що обслуговуються туроператорами та турагентами всередині країни) [10]:

Основними проблемами української туристичної галузі є:

- нерациональне використання ресурсного потенціалу;
- низький рівень інформатизації туристського бізнесу;
- низька конкурентоспроможність туристських і готельних пропозицій;

- невідповідність інфраструктури міжнародним стандартам;

- відсутність бренду та новітніх маркетингових підходів [11];

- невідповідність у системі «ціна-якість» тощо.

Істотним кроком у процесі реалізації напрямів розвитку туристичної індустрії в Україні є забезпечення діяльності профільного органа контролю, діяльність якого буде спрямована на [12]:

- підтримку інноваційного розвитку туристичної індустрії;
- забезпечення конкурентних переваг українського туристичного продукту;

- підтримку місцевих ініціатив у розвитку туризму;
- державне стимулювання регіональних утворень, які беруть активну участь у міжнародному туризмі;

- просування позитивного іміджу та бренду українського туризму в інформаційному просторі;

- підтримку будь-яких форм міжнародного кооперування у сфері міжнародного туристського обміну тощо.

Також, узагальнюючи, можна визначити такі стратегічно пріоритетні напрями розвитку українського туризму:

1) Необхідно чітко побудувати ланцюжок органів державної влади, розділивши між ними обов'язки, повноваження, сфери контролю, організувавши їхню діяльність у тісному взаємозв'язку з представниками приватного бізнесу.

2) Визначити основні показники ефективності роботи туристичного ринку, зі зміни яких можна обґрунтовано робити висновки про успішність його функціонування.

3) Створити інтерактивну платформу для всіх учасників туристичного ринку, метою якої буде активний і своєчасний обмін інформацією про поточний стан і потенціал міжнародного туризму, можливості його найбільш вигідного використання [13].

Висновки. Проаналізувавши усі туристичні ресурси, можна зазначити, що перспективи нашої країни у галузі міжнародного туризму необмежені. Однак коли європейські туристичні компанії працюють на в'їзний та внутрішній туризм, в Україні туристичні компанії орієнтовані на виїзний туризм через слабкий розвиток туристичної інфраструктури та низьку якість послуг, які не відповідають рівню цін на них.

Як наслідок, структура туристичного ринку України має тенденцію до зростання внутрішнього туризму, і для покращення рентабельності туризму в Україні необхідно створити сприятливі умови для ведення бізнесу, залучати інвестиції та переїмати передовий зарубіжний досвід, усувати адміністративні бар'єри, проводити різноманітні соціально-культурні заходи: пісенні конкурси, спортивні змагання тощо, що буде привертати увагу потенційних туристів до нашої держави.

Список використаних джерел:

1. Про туризм : Закон України від 15 вересня 1995 р. № 325/95-ВР / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 03.05.2019).
2. UNWTO Annual report 2015. World Tourism Organization UNWTO. URL: <http://www2.unwto.org/publication/unwto-annual-report-2015> (дата звернення: 10.05.2019).
3. Кабиров И.С. Тенденции развития макрорегиональных туристских рынков. International Conference on Recent Trends in Marketing, Accounting, Business, Economics and Tourism : Conference Proceedings., February 28th 2017. Amsterdam, Netherland. С.130–137.
4. Панова И.А. Ключевые тенденции и проблемы развития туристской отрасли в глобальной экономике. Проблемы формирования новой экономики XXI века : міжнар. наук.-практ. конф., 23-24 грудня 2010 р. URL: http://tourlib.net/statti_tourism/panova.htm (дата звернення: 10.05.2019).
5. Гук Н.А. Развитие региональной системы международного туризма : автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.02 «Світове господарство і міжнародні економічні відносини». Київ, 2008. 18 с.
6. Крючков А.А. История международного и отечественного туризма / за ред. А.А. Крючков. Москва, 1999. 94 с.
7. Алексеева Ю. Влияние государственной политики на развитие туристической галузі України : збірник наук. праць. Київ : НАДУ, 2004. С. 103–107.
8. Федорченко В.К. История туризма в Украине / за ред. В.К. Федорченко, Т.А. Дьорова. Київ, 2002. 195 с.
9. Стоян Т.А. Міжнародний туризм в Україні другої половини ХХ – початку ХХІ ст.: основні тенденції становлення та розвитку. К. : Гілея, 2012. С 145–149.
10. Туризм. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 10.05.2019).
11. Заячовська Г.А. Основні засади сталого розвитку туризму в Україні. Качество экономического развития: глобальные и локальные аспекты : науч.-практ. конф. 2011. URL: http://tourlib.net/statti_ukr/zayachkovska3.htm (дата звернення: 03.05.2019).
12. Січко С.М. Основні тенденції розвитку сучасної індустрії туризму в Україні. Економічний простір. 2010. № 34. С. 99–107.
13. Савоста О. Стратегія розвитку курортів України: доцільність та актуальність. Ефективність державного управління : зб. наук. пр. Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. 2008. № 16/17. С. 365–371. URL: http://tourlib.net/statti_ukr/savosta.htm (дата звернення: 10.05.2019).

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ МИРОВОГО ТУРИЗМА КАК ДВИЖУЩЕЙ СИЛЫ РОСТА УРОВНЯ КОТИРОВКИ УКРАИНСКОЙ ТУРИСТИЧЕСКОЙ ИНДУСТРИИ

Аннотация. В условиях влияния процессов глобализации экономической, политической, культурной и социальной сред международный туризм является одной из самых высокодоходных и динамично развивающихся отраслей. Международный туризм занимает в системе мировых хозяйственных отношений особое место ввиду своего универсального воздействия на развитие мирового сообщества. Это не только фактор, который увеличивает приток иностранной валюты в страны, стимулирует процесс диверсификации экономики, но и один из основных видов развития международных отношений между странами мира. Чтобы сформировать репутацию туристического государства, Украине предстоит пройти длительный путь, включающий в себя комплекс корректных изменений и решений. Отсюда возникает целесообразность изучить опыт других стран, так как такой анализ представляется весьма актуальным как для украинских туроператоров, так и для формирования стратегии развития украинского туризма в целом.

Ключевые слова: туризм, международный туризм, экономика, статистика, тенденции, развитие, наличность, туристы.

CURRENT STATE OF THE WORLD TOURISM AS A DRIVING FORCE OF GROWTH LEVEL QUOTES OF UKRAINIAN TOURISM INDUSTRY

Summary. Under the influence of the globalization processes of the economic, political, cultural and social environments, international tourism is one of the most lucrative and fastest growing industries. International tourism occupies a special place in the system of world economic relations in view of its universal impact on the development of the world community. It contributes to the strengthening of positive trends in the economic, political, social and cultural life of people. International tourism is among the largest export industries and affects the development of both individual countries and the world economy as a whole. This is not only a factor that increases the inflow of foreign currency in countries, stimulates the process of diversification of the economy, but also one of the main types of development of international relations between the countries of the world. In many countries, international tourism plays a significant role in shaping the gross domestic product, providing employment for the population, is a source of foreign exchange earnings, enhancing the foreign trade balance and generally acts as a factor of economic growth. Influencing on such key sectors as transport, communications, construction, agriculture, consumer goods production, tourism acts as a stimulator for the development of the entire socio-economic space of the country. To form a reputation as a tourist state, Ukraine has to go a long way, which includes a complex of correct changes and decisions. This implies the expediency of studying the experience of other countries, since such an analysis seems to be very relevant both for Ukrainian tour operators and for shaping the development strategy of Ukrainian tourism in general. It is very important to correctly identify the main problems of the tourism industry in the country in order to highlight the lag factors and correctly form strategic directions for development. Now the international tourism market is experiencing the best years: many countries were able to find their own unique resources to attract tourism to the country. Ukraine, unfortunately, has a rich resource base, but has not yet reached the highest possible level of providing tourist services to foreign tourists.

Key words: tourism, international tourism, economics, statistics, trends, development, cash, tourists.